

Decàleg de
propostes
per a una
energia pública
i sostenible a
Catalunya

Un dels reptes més importants que afronta la humanitat és **l'emergència climàtica i la pèrdua massiva d'hàbitats naturals i de biodiversitat**. En el marc de les polítiques públiques adreçades al desenvolupament sostenible, l'energia esdevé un element protagonista, ja que és la principal responsable del canvi climàtic i de molts dels impactes ambientals associats al desenvolupament humà. Alhora és fonamental per al desenvolupament econòmic i social del país.

Catalunya necessita **accelerar la transició energètica** per assolir els compromisos adoptats de reducció de les emissions de CO₂ pel 2030 i pel 2050. Les polítiques públiques vinculades a la transició energètica ens han de conduir a un **nou model energètic** sostenible, saludable, neutre en CO₂, descentralitzat, distribuït, participatiu, transparent i socialment just i inclusiu.

La convocatòria d'eleccions anticipades d'aquest 2024 no pot comportar l'aturada d'aquestes polítiques. Alhora, és una **oportunitat per incorporar noves idees**, propostes i actuacions que ens condueixin més ràpidament a l'assoliment d'aquests objectius.

Des de la **Xarxa per la sobirania energètica (Xse)** i l'**Associació de Municipis i Entitats per a l'Energia Pública (Amep)** vàrem organitzar el passat 29 d'abril de 2024 un debat electoral entre les formacions polítiques amb representació parlamentària, on es varen posicionar sobre alguns aspectes claus de la transició.

Ara hem elaborat el **Decàleg de propostes per a una energia pública i sostenible a Catalunya**, i demanem al nou govern que les incorpori en les polítiques públiques de la legislatura que comença.

Octubre del 2024

Aquesta publicació està sota una llicència Creative Commons

Índex

01.	La Llei de Transició Energètica	4
02.	El Pla Territorial de les Energies Renovables a Catalunya (PLATER)	6
03.	L'Energètica Pública de Catalunya	8
04.	La Taula de Diàleg Social de les Renovables	10
05.	La titularitat pública de la xarxa de distribució d'electricitat	12
06.	L'autoconsum i les comunitats energètiques	14
07.	L'emmagatzematge i la recuperació de centrals hidroelèctriques	16
08.	La pobresa energètica	18
09.	La rehabilitació energètica dels edificis	20
10.	L'impuls de l'hidrogen i el biogàs	22

01

Llei de Transició Energètica

01

Llei de Transició Energètica

Davant del repte que suposa el canvi climàtic i la pèrdua massiva d'hàbitats naturals i biodiversitat, **l'energia esdevé un element protagonista**. Que l'administració pública en tingui el control central significa posar-la al servei del conjunt de la societat i les seves necessitats, un paper que no juguen els oligopolis del sector, que tenen com a objectiu essencial el seu lucre privat. En el context d'aquest procés de transició, la missió de la política energètica catalana ha de ser que Catalunya assolixi **una economia i una societat de baixa intensitat en el consum de recursos materials, baixa intensitat energètica i neutralitat carbònica**. Ha de tenir en compte els objectius del desenvolupament sostenible en les seves tres vessants (sostenibilitat econòmica, social i mediambiental) i garantir la seguretat del subministrament energètic. Finalment, ha de **reduir la seva vulnerabilitat als impactes ambientals** i les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle i de contaminants primaris.

Cal un **nou model energètic descentralitzat, distribuït, democràtic i socialment inclusiu**. Que no impacti negativament sobre les comunitats properes als processos d'extracció de matèries primeres ni a les instal·lacions de generació i de transport d'energia. Actualment, les polítiques adreçades al desenvolupament sostenible de Catalunya són clarament insuficients a l'hora d'abordar els problemes d'injustícia econòmica i social al nostre país.

Catalunya ha d'assolir un metabolisme de baixa intensitat energètica i del consum de materials, de zero emissions netes i amb una dinàmica restaurativa vers els nostres ecosistemes. **La política energètica és estratègica per al futur del país** i ha d'apostar per l'eficiència, la sostenibilitat i la resiliència enfront d'impactes externs, per això cal que la producció sigui descentralitzada i distribuïda de manera equilibrada.

Tramitar definitivament la Llei de Transició Energètica per disposar d'una planificació estratègica del model energètic de Catalunya, i que incorpori les perspectives crítiques aportades a la introducció d'aquest punt.

Garantir la ràpida activació del Consell Assessor per la Transició Energètica i de la Taula de Participació per la Transició Energètica que preveu l'Avantprojecte de Llei, així com la representació i participació del món local i la societat civil per mitjà de les entitats municipalistes i entitats diverses, especialment aquelles vinculades amb la promoció de la transició energètica.

02

El Pla Territorial Sectorial per al Desenvolupament de les Energies Renovables a Catalunya PLATER

02

El Pla Territorial Sectorial per al Desenvolupament de les Energies Renovables a Catalunya PLATER

El Pla Territorial Sectorial per al Desenvolupament de les Energies Renovables a Catalunya (PLATER) sorgeix com a **resposta a la necessitat de complir amb els objectius** establerts a la Prospectiva Energètica de Catalunya en l'horitzó 2050 (PROENCAT). Aquest estableix per a l'any 2050 un objectiu de potència instal·lada d'energia eòlica terrestre i solar fotovoltaica a terra de 23.136 MW i 19.394,3 MW, respectivament. L'Acord del Govern de declaració d'emergència climàtica, aprovat el 14 de maig de l'any 2019 i previ a l'elaboració de la PROENCAT, ja explicita la necessitat d'elaborar "**una estratègia territorial per a la implantació de les instal·lacions d'energia renovable, fonamentalment eòlica i fotovoltaica**, necessàries per a desenvolupar la transició energètica a Catalunya i complir amb els objectius de la Llei del canvi climàtic en matèria d'energia". El 2023, quatre anys més tard, s'inicia el procés d'elaboració del PLATER mitjançant una **consulta pública**.

El PLATER és una **eina necessària i urgent per garantir un desplegament just, equitatiu i planificat** de les energies renovables a Catalunya. És fonamental que, en un període màxim de sis mesos des de la constitució del nou Govern de la Generalitat, s'aprovi el PLATER, resultat d'un procés participat en el territori. Cal:

Establir mecanismes per a la prioritització d'espais antropitzats en la instal·lació de renovables, seguint les directrius de la Llei catalana de canvi climàtic i apostant per un model distribuït de generació pròxima als punts de consum energètic.

Establir l'obligació legal d'instal·lar renovables a tots els edificis, espais i equipaments de l'administració pública en un termini màxim de 3 anys. Alhora, analitzar la normativa urbanística vigent de l'edificació per proposar modificacions que facilitin la instal·lació d'energia fotovoltaica en cobertes privades i que obliguin a instal·lar-les, prenent com a referència els treballs de la UE amb relació al codi tècnic de l'edificació.

03

**L'Energètica
Pública de
Catalunya**

03

L'Energètica Pública de Catalunya

Creada l'octubre de 2022, L'Energètica és l'**empresa pública** que es dedica a produir i subministrar energia renovable a la Generalitat. Ha d'esdevenir també un **mitjà propi per a enfortir els ens locals**. Per aconseguir-ho, s'ha d'enfortir i generar sinergies i serveis energètics que beneficiïn tot el territori, aportant especialment el component social, participatiu, democràtic i distribuït que sovint no es prioritza des del sector privat. Les seves funcions acompanyen el PLATER, ja que vol fomentar l'equilibri territorial i **contribuir a la justícia social energètica**, col·laborant amb entitats locals. Els seus projectes d'autoconsum en equipaments de la Generalitat poden esdevenir la base per a autoconsums compartits i comunitats energètiques on puguin participar famílies amb vulnerabilitat energètica.

Perquè continuï essent un mecanisme d'acceleració de la transició energètica i transformació del model energètic de Catalunya, cal dotar-la d'un pressupost extraordinari i d'un **marc normatiu sòlid** que ofereixi oportunitats pel seu desenvolupament. Això permetrà no només la **capacitat de generació i subministrament**, sinó també altres serveis energètics, així com la intervenció **pública d'un bé essencial** com l'energia. També suposarà la reducció dels costos, abordant la **pobresa energètica**, entre altres.

Culminar el procés per tal que l'Energètica pugui ser declarada com a “mitjà propi” dels ajuntaments, permetent-los consumir l'energia renovable pública generada.

Dotar L'Energètica del pressupost extraordinari necessari com a element clau per accelerar la transició energètica de Catalunya.

04

La Taula de Diàleg Social de les Renovables

04

La Taula de Diàleg Social de les Renovables

Gaudir d'**estructures de participació** sobre les polítiques energètiques és igual d'important que la necessitat d'un sistema energètic 100% renovable, o que els materials i procediments emprats no siguin perjudicials per al conjunt de la biosfera i les comunitats afectades.

Les estructures de participació han de tenir un **caràcter permanent, clar i accessible** per a tots els sectors de la societat i no només aquells que tinguin una major capacitat operativa i d'incidència, com empreses o grans sindicats i associacions. És essencial destinar recursos per facilitar una participació àmplia i diversa, amb formació per als participants i temps adequat per revisar la informació. Cal promoure **espais d'autoorganització**, sense la tutela constant del govern i amb la possibilitat de **criticar les actuacions de l'administració pública**.

Les dinàmiques amb un caràcter participatiu han de complir els següents requisits mínims:

Establir espais de participació amb caràcter vinculant i de corresponsabilitat entre administració i la resta d'actors socials, on la transparència estigui garantida. Han de ser espais de presa de decisions i d'assumpció de compromisos de totes les parts, no limitar-se a la deliberació i recollida d'opinions.

Aplicar sistemes de participació inclusius i descentralitzats que encarin la gran diversitat social que hi ha a Catalunya. Assolir així una participació real per part dels territoris i comunitats afectades, i que trenqui la preeminència de la capital per sobre del món local.

05

La titularitat pública de la xarxa de distribució d'electricitat

05

La titularitat pública de la xarxa de distribució d'electricitat

La distribució, juntament amb el transport, són les úniques activitats del sistema elèctric que estan retribuïdes i **en mans d'unes poques empreses que actuen com a oligopoli**. Pertanyen majorment a empreses i fons d'inversió de fora de l'estat, posant en **risc la seguretat i l'interès general del país**. La manca de fiscalització per part de les administracions i la capacitat de ser propietària i gestora de la xarxa ha impedit les necessàries accions de manteniment, inversions tecnològiques i ampliació de la capacitat. Així com interferir amb la connexió amb projectes de generació renovables, **obstaculitzant una transició energètica justa**, distribuïda, participativa, i democràtica.

Catalunya necessita urgentment millorar la seva xarxa de distribució, adequant-la per esdevenir "Smart Grid" per realitzar **nous serveis energètics avançats**, com l'agregació i la flexibilitat de demanda. Aquesta transformació representa una oportunitat per avançar cap a la titularitat i el **control públic de la distribució de l'energia elèctrica**, un model present en majoria de països de la Unió Europea.

Crear un grup de treball entre Generalitat i Estat per impulsar el procés de canvi normatiu global (Constitució, Estatut, Llei del Sector Elèctric, LBRL - Llei de Bases del Règim Local, Text Refós de la Llei Municipal i de règim local de Catalunya, etc.) amb un triple objectiu:

1. Declarar l'energia un dret ciutadà essencial.
2. Treballar per la titularitat pública de la xarxa de distribució.
3. Recuperar la competència per les administracions locals.

Dotar a la Direcció General d'Energia dels recursos necessaris per avaluar l'estat actual de la xarxa, les seves necessitats i les inversions previstes i necessàries, elaborant un Projecte d'Auditoria General de la Xarxa de Distribució Elèctrica de Catalunya que reculli tota la informació sobre el seu estat i en faci un seguiment periòdic.

06

L'autoconsum i
les comunitats
energètiques

Les comunitats energètiques representen una **oportunitat de descentralització**, participació i democratització del sistema energètic. Fomenten la cooperació, enforteixen el teixit social i milloren la cultura energètica i l'**empoderament de la ciutadania en el sector energètic**. A través de les directives europees, es facilita la implementació de projectes renovables de petita i mitjana escala, responent a les necessitats del territori. A més, poden contrarestar la poca acceptació social cap als grans projectes de generació d'energies renovables, especialment els fotovoltaics i eòlics, atès que l'ocupació del paisatge i les externalitats que generen són pel mateix benefici del territori i la gent que hi viu.

Pel que fa a l'Autoconsum, regulat en el RD 244/2019, és necessari modificar alguns aspectes que actualment són una **barrera per avançar en la transició energètica participada**. L'autoconsum compartit és l'**eina essencial** de les comunitats energètiques per a començar a funcionar. Malgrat això, la incapacitat de compensar els excedents en instal·lacions renovables de més de 100 kW, així com les limitacions existents en compartir l'energia generada a una distància màxima de 2000 metres, no permeten realitzar els projectes necessaris i coherents per abordar les necessitats actuals.

Pressionar i treballar conjuntament amb els organismes competents de l'Estat per a modificar la regulació de l'autoconsum. Ampliar la distància per compartir l'energia, així com la potència màxima per acollir-se a la compensació d'excedents, possibilitant que les comunitats energètiques puguin ser propietàries i gestores de les seves xarxes de distribució. Reclamar l'aprovació urgent del Reial Decret pel qual es desenvolupen les figures de les comunitats d'energies renovables i les comunitats ciutadanes d'energia modificant-ne alguns elements essencials. Que la Generalitat es faci seves les alegacions que desenes d'Ajuntaments catalans van proposar en aquest sentit.

Impulsar i dotar dels recursos necessaris a les comunitats energètiques com a base de la democratització i participació de la transició energètica i promoure una Llei Catalana de foment de les Comunitats Energètiques.

07

L'emmagatzematge i la recuperació de centrals hidroelèctriques

07

L'emmagatzematge i la recuperació de centrals hidroelèctriques

L'emmagatzematge d'energia esdevé una oportunitat i peça clau en la transició energètica basada en renovables. Garanteix la generació renovable durant més hores, l'**estabilització del sistema elèctric i dels preus**, gràcies als serveis de flexibilització i agregació de demanda. Per aquest motiu, cal destinar recursos públics per a la innovació i apostar per **sistemes d'emmagatzematge a gran escala**, d'elevada durabilitat i eficiència. Cal tenir en compte que les tecnologies escollides siguin adequades i conseqüents amb una transició energètica compromesa amb la societat i el medi ambient. En aquest sentit, cal **evitar l'ús de bateries de liti, cobalt i níquel**, pels forts impactes socials i ambientals que generen, i apostar per sistemes alternatius, com els sistemes gravitacionals, d'acumulació de calor o pressió o de climatització urbana de cinquena generació, bateries sostenibles fetes amb altres materials o instal·lació de plantes termosolars de generació elèctrica.

Mereix una menció específica, la qüestió de les **centrals hidroelèctriques**, una de les tecnologies d'implantació més antiga i consolidada al nostre país. Són un element clau en la transició energètica, tant per la capacitat de **generar energia** elèctrica com per la **capacitat d'emmagatzemar-la**. La majoria d'aquestes centrals van ser construïdes fa dècades, amb costos operatius baixos que fan que siguin molt rendibles econòmicament. Inicialment, les concessions es van atorgar per un termini de 75 anys, però algunes es van renovar de manera fraudulenta per 75 anys més, a mitjans de la dècada de 1980. L'agost del 2024 reverteix la primera concessió a control públic. Cal **recuperar la gestió** de les centrals hidroelèctriques per crear models energètics coherents.

Impulsar un pla territorial d'emmagatzematge d'energia, amb una mirada a 20 anys vista, que incorpori totes les premisses anteriors.

Recuperar la gestió de les centrals hidroelèctriques per incloure-les en un model d'emmagatzematge coherent i sostenible. Publicar els resultats de la investigació sobre les concessions existents i iniciar els corresponents processos per finalització i extinció del termini concessional quan es detectin incongruències o situacions d'il·legalitat.

08

**La pobreza
energètica**

08

La pobresa energètica

Les xifres dels principals indicadors de pobresa energètica a Catalunya han empitjorat exponencialment en els últims anys. El 2023, **el 20% de la població catalana reconeixia no poder mantenir el seu habitatge a una temperatura adequada** durant l'hivern. En canvi, el 2018 el percentatge era del 8,8%. Aquesta tendència a l'alça també s'ha produït en altres indicadors relacionats amb la pobresa energètica, com el retard en el pagament de despeses relacionades amb l'habitatge principal.

En aquest context, el 2021 **el govern va signar un conveni amb Endesa**, la principal comercialitzadora a Catalunya quant a nombre de clients. A través d'aquest conveni, **es va condonar el deute de més de 35.000 llars vulnerabilitzades** i es van establir altres mesures cap al futur, com la instauració d'un fons d'atenció solidària o la instal·lació de comptadors provisionals a llars vulnerabilitzades en situació d'ocupació. Més de tres anys després de la signatura, **una gran part de les mesures encara s'han de desenvolupar**. Per aquest motiu, la Generalitat ha creat l'**Oficina de Pobresa Energètica**, una unitat específica per coordinar la lluita contra la problemàtica.

Garantir l'aplicació integral del conveni signat amb Endesa i estendre el seu contingut a la resta de grans companyies, com Naturgy o Iberdrola.

Convertir l'Oficina de Pobresa Energètica en un pilar de la lluita contra la pobresa energètica, tot assumint funcions de coordinació i lideratge en la matèria.

09

La rehabilitació energètica dels edificis

La rehabilitació energètica dels edificis

La climatització dels edificis suposa la part més important de la despesa energètica dins el sector domèstic i comercial i, per tant, d'emissions de gasos d'efecte hivernacle). El **60% dels edificis del parc d'habitatge es van construir abans del 1980** i requereixen urgentment actuacions en matèria de rehabilitació energètica. Un 20% dels edificis es van construir entre 1980 i 2000, abans del primer Codi Tècnic d'Edificació. La recent aprovació de la Directiva Europea relativa a l'eficiència energètica dels edificis estableix els **objectius necessaris per a descarbonitzar el sector residencial i assolir la neutralitat climàtica el 2050**, fent especial esment als edificis més antics. A partir del 2030, els edificis nous hauran de ser molt eficients, sense emissions in situ durant l'ús de l'edifici, i calcular les seves emissions al llarg del seu cicle de vida. Per tant, a més de les emissions durant l'ús de l'edifici, caldrà **avaluar les emissions degudes a l'extracció i transformació dels seus materials, transport a l'obra, construcció i enderroc de l'edifici**.

Les accions de rehabilitació s'han d'articular, prioritàriament, a escala local. Fomentant la **participació d'empreses locals**, utilitzant materials de proximitat, tan naturals com sigui possible i amb elevada capacitat d'aïllament intrínseca (fusta, pedra, maó, sorra, argiles), i reduint metalls i derivats del petroli. Tot i que l'electrificació és un pas necessari en molts casos, cal contemplar algunes excepcions en nom d'una major eficiència, resiliència de la xarxa elèctrica i pensant en el foment de les economies locals. Així doncs, s'ha de **diversificar l'ús de fonts energètiques** per a la climatització d'edificis, segons la disponibilitat de recursos propers, l'eficiència inherent a la font i tecnologia emprades, i els impactes previsibles.

Elaborar i aprovar un Pla de Renovació d'Edificis que marqui el camí per assolir els compromisos de neutralitat climàtica.

Dotar dels recursos necessaris (ajuts, subvencions, finançaments, oficines tècniques, acompanyament...) per abordar la rehabilitació energètica del parc d'edificis i assolir els compromisos europeus.

10

L'impuls de
l'hidrogen i
el biogàs

10

L'impuls de l'hidrogen i el biogàs

La Prospectiva Energètica de Catalunya pel 2050 estableix que l'hidrogen serà un **vector necessari per a la transició energètica i descarbonització** de Catalunya. L'estratègia definida per a l'hidrogen és **fer-ne un ús selectiu**, posant en focus en la indústria, el transport, els edificis i la injecció a la xarxa de gasoductes de gas fòssil. En el cas de la indústria serà com a matèria primera d'alguns processos específics, sobretot els relacionats amb la Vall de l'Hidrogen de Catalunya, en el **transport en vehicles de llarga distància** i en la **calefacció dels edificis**. Es preveu la producció anual de **90.000 tones d'hidrogen verd a Catalunya el 2050** i que sigui a través d'energies renovables (hidrogen verd).

L'estratègia catalana del biogàs de 2024-2030 s'emmarca en la Prospectiva Energètica de Catalunya 2050 i en el Full de ruta de l'economia circular. Té com a finalitat **fomentar la utilització de residus orgànics per obtenir biogàs** i aprofitar-lo per a la generació de calor, d'electricitat o de biometà, i de biofertilitzants. Es preveu **triplicar la producció de biogàs**, arribant als 8,5 milions de tones, que equival a una potència de 246 MW. S'estima una inversió de 2.280 milions d'euros, fonamentalment d'iniciativa privada. Es prioritza un model descentralitzat, ubicant les **plantes de biogàs a prop d'on es genera el residu**. També es preveu el transport de biogàs a través de l'actual infraestructura de transport de gas fòssil.

Impulsar un debat públic sobre les activitats i sectors on és necessari l'hidrogen verd i en quina magnitud.

Avaluar els impactes mediambientals, socials i territorials de l'actual model agroalimentari a Catalunya, i si està alineat per satisfer les necessitats alimentàries de la població.

amep
associació de municipis
per l'energia pública

 Xse
Xarxa per la sobirania energètica

**Decàleg de propostes
per a una energia pública i
sostenible a Catalunya**